

همایش ملی سلامت از دیدگاه قرآن کریم

رویکردهای نوین در پژوهش‌های میان‌رشته‌ای قرآن و سلامت

اعجاز مدیریتی قرآن با رویکردی به نظام سلامت

مهرناز زمانی*: کارشناس ارشد، گروه مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز

چکیده

قرآن، جامع‌ترین منبعی است که می‌توان از آن به شیوه‌ای هدفمند، علوم روز مدیریت را استخراج و مدیریت جامعه اسلامی، سازمانها و سیستم‌های آن را بر پایه مفاهیم آن بنا کرد و پیش برد. یکی از این سیستمها، نظام سلامت است که با توجه به نقش آن در ایجاد و حفظ سلامت جسمی و روانی افراد جامعه، مدیریتی مبتنی بر اصول اسلامی و قرآنی را برای دستیابی به این هدف متعالی می‌طلبد. هدف مطالعه مروری حاضر، بررسی آموزه‌های مدیریتی قرآن در محورهای لزوم وجود مدیر، ویژگیهای حرفه‌ای و اخلاقی مدیر و نیز وظیفه‌های مدیریت در قالب برنامه ریزی، سازماندهی، رهبری و کنترل، با رویکردی به نظام سلامت است. نظام سلامت نیاز به مدیرانی دارد که علاوه بر وظایف عام مدیریتی، بتوانند پاسخگوی نیازهای بهداشتی و درمانی آحاد جامعه اسلامی نیز باشند. در جامعه اسلامی ما، ایمان، سعه صدر، قاطعیت و تعهد اجتماعی شرط‌های گزینش مدیران برای اداره سازمانهای بهداشتی و درمانی بیان شده است. این مدیران باید بتوانند با الگو گرفتن از آموزه‌های مدیریتی قرآن، وظایف خود را متناسب با شأن و منزلت انسان که برترین آفریده الهی است، به انجام رسانند و با مدیریت صحیح این سازمانها، سلامت را به منزله یکی از حقوق پذیرفته شده به افراد جامعه هدیه کنند.

کلمات کلیدی: اعجاز، قرآن، مدیریت، نظام سلامت، ویژگیهای حرفه‌ای و اخلاقی مدیر

Abstract

Quran as a comprehensive source can be used for derivation of up to date management sciences methodologically and used them in managing of Islamic community and its organizations and systems. One of these systems is health system that given its role in developing and maintaining of communities' physical and mental health, needs a management based on Islamic and Quran principles for achieving this goal. The aim of current study is the review of management concepts in Quran in axes of necessity of being managers, professional and ethical characteristics of manager and management duties based on planning, organizing, leadership, and controlling with approach to health system. Health system need to managers that in addition to general duties of management meet the health needs of Islamic community residents. In this community, faith, open-mindedness, certainty, and social commitment are the prerequisites of choosing managers for health care organizations managing. These managers should inspire management concepts from Quran and do their duties with considering the dignity of human being as the best creature of God, and with correct managing of these organizations give the health to the community residents as a recognized right.

Keywords: Miracle, Quran, Management, Health System, Managers' Professional and Ethical Characteristics.

مقدمه

قرآن کریم، جامع‌ترین راهنمای اندیشه و عمل انسان و جامعه در مسیر پیشرفت و سند مطمئن و جاوید دستیابی به حیات سعادت‌مند مادی و معنوی است. در این راستا، فراتاریخی بودن آموزه‌های قرآن، راهنما و هدایت‌گر بودن برای زندگی، دارا بودن دستورهای اجتماعی، پویایی، حساسیت، موضع‌گیر بودن، مرجعیت و نجات بخشی آن، زمینه را برای بهره‌مندی از روش تخصصی و کاربردی این هدیه آسمانی در حوزه تخصصی سازمان و مدیریت، به ویژه در سازمانهای عرضه‌کننده خدمات سلامت، فراهم کرده است. قرآن و برنامه نورانی و حیات بخش آن، جامعه و سیستمهای آن

را به سوی سلامت سوق می‌دهد. خداوند از طریق آیه‌های متعددی به سلامت فردی و اجتماعی در ابعاد مختلف اشاره کرده است. در این راستا، در فرهنگ قرآنی طبق آیه «وَ إِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ» خداوند است که بیماری‌ها را شفا می‌دهد و دیگران، وسیله و واسطه اند (شعراء/۸۰). سلامتی یکی از نعمتهای بزرگ الهی به شمار می‌رود که حضرت ابراهیم (ع) نیز در معرفی خداوند به بت پرستان با اشاره به این نعمت خدادادی به شفا بخشی خداوند محاجه میکند.

بحث

به طور کلی، سیستم‌های سلامت ابزاری هستند که در طول و امتداد شفا بخشی خداوند به بندگان شکل گرفته‌اند، باید با شیوه‌های قرآنی برای انجام این وظیفه‌ی خطیر و عرضه‌ی خدمات سلامت، مدیریت شوند. با شناخت هر چه بیش تر تأثیرات قرآن در چگونگی مدیریت سازمان‌های اجتماعی، که با سلامتی افراد جامعه در ارتباط هستند و در حقیقت حافظ سلامت عموم جامعه به شمار می‌روند؛ میتوان استفاده بیشتری در اداره‌ی سازمانها و مدیریت آنها داشت. در این مطالعه‌ی مروری با استفاده از منابع تفسیر و مقالات مربوط به بررسی آرای مدیریتی قرآن در قالب ضرورت وجودی مدیر، ویژگی‌های حرفه‌ای و اخلاقی او و نیز وظیفه‌های مدیریتی در قالب برنامه‌ریزی، سازماندهی، رهبری و کنترل، با رویکردی به نظام سلامت پرداخته شد.

نتیجه‌گیری

بر اساس اینکه پایه تمام علوم جهان قابل استخراج و استنباط از قرآن کریم است، تفسیر مدیریتی آن نیز به شیوه علمی و روشمند در زمان کنونی ممکن و جایز، بلکه ضروری است. آموزه‌های مدیریتی متعددی در قرآن مطرح شده است که می‌توان با فرموله کردن آنها، تمامی سسازمانها از جمله سازمانهای مراقبت بهداشتی و درمانی را به شیوه‌ای درست مدیریت کرد. تأمین دقیق و مسئولانه سلامت و تندرستی افراد جامعه، جوهره‌ی یک مدیریت خوب تلقی میشود که این امر نیازمند وجود و انتخاب مدیرانی با ایمان، قاطع و با تعهد اجتماعی بالاست تا بتوانند با الگو گرفتن از آموزه‌های مدیریتی قرآن که به عنوان کامل‌ترین قانون اساسی الهی است و با در نظر گرفتن اصول برنامه‌ریزی و سازماندهی، استراتژی‌ها و جهت‌گیری‌های نظام سلامت را تعیین نموده و با استفاده از منابع در دسترس، سیستم را با نظارت مستمر برای دستیابی به هدف‌های تعیین شده، که همانا سلامت مردم که محور اساسی توسعه است، مدیریت نمایند.

منابع

- Alijani M. (2010). Tendency of Management Interpretation in Quran. Journal of Quran and Science.
- Bahramkhani L (2013). Bahramkhani F. Review the Role of Quran in Mental Health in Humanbeing. International Congress of Nabavi Method in Medicine, Shiraz University of Medical Sciences.
- Ghavami S.S, Lotfi A.A, Rezaie Esfahani M.A. Eghterah(2010). Principles and Methodology of Management Interpretation in Quran. Journal of Quran and Science.
- Moadab S.R, Lotfi A.A.(2010). Assumptions and Principles of Management Studies IN Quran. Journal of Quran and Science, Mollakazemi M. Role of Religious Believes in Management. Journal of Quran and Science.
- Tabatabaie M.H.(2014) Almizan Interpretation. Translated by: Seyed Mohammad Bagher Mosavi Hamedani, 15th Volume, Qum: Islamic Publications Office.
- Vashian A(2013). Extracting more than 1200 Health-related Aye from Quran. International Quran News Agency,. Available at: iqna.ir/fa/news/1375590
- Young Journalists Club(2014). 10 Items about Health in Quran. Young Journalists Club Website.

zamanim@sums.ac.ir